

A települési gyerekönkormányzatok szülőföldjén

Nemrégiben hírt adhattam egy sajátos pedagógiai képződményről, melyet települési gyerekönkormányzatnak neveznek. Utaltam rá, hogy a modell Franciaországban jött létre. A nyár folyamán öt hazai gyerekestület képviselői és felnőtt segítők: pedagógusok, polgármesterek Elzászban és Normandiában látogatást tehettek néhány „testvérintézménynél”. A Közösségfejlesztők Egyesületének kezdeményezésére létrejött Települési Gyerekönkormányzatokat Segítők Egyesületének jóvoltából néhány olyan pedagógus és polgármester is részt vehetett az utazásban, aki a jövőben akar hasonló gyerekszervezetet létrehozni. (Lehet, hogy kissé „rágóssá” teszi a szöveget a sok egyesület említése, ezért eltekintünk a történetben szerepet játszó francia egyesületek megnevezésétől, beérjük annak hangsúlyozásával, hogy az érdekes és kellemes tanulmányutat egyesületek és baráti társaságok közti „civil” kapcsolatok tették lehetővé.)

Az évszaktól adódóan nem láthattuk igazán működés közben a gyerekestületeket, inkább felnőtt városi tanácsnokok mondták el, hogyan avatják be a városi önkormányzatok az ifjabb nemzedéket a településpolitikába. A gyerekek, akadt azért belőlük mutatóba vakáció kellőközepén is, inkább csak illusztrációként jutottak szóhoz. Ahol a vendéglátók – talán Fecampban – külön lehetőséget adtak az ifjabbaknak az ifjabbakkal való találkozásra (míg a felnőttek egymást tájékoztatták szándékaikról, tapasztalataikról), gyerekeink elmondása szerint fesztelenebb és színesebb volt az eszmecsere. Utunknak egy későbbi állomásán, Val de Reuilben a mi gyerekeink már elfogulatlanul tudtak kérdegetni és válaszolgatni a felnőttek és gyerekek közös „plenáris” találkozásán. Itt azonban az volt a baj, hogy a vendéglátók ifjú korosztálya annyival fiatalabb volt a mi ifjainknál, hogy ez nehezítette meg az érdemi kommunikációt.

Egy lényeges észrevételt azonban így is tehettünk. Míg nálunk falun szerveződtek meg az első gyerekönkormányzatok, és 13–14 éves, vagy annál idősebb gyerekek jutottak szerephez bennük, Franciaországban – az írásos dokumentumokból is eztetszik ki – mintha inkább a 11–12 évesek részvételét szorgalmazták elsősorban. És mintha inkább városi képződmény lenne a gyerekönkormányzat. (Arról van adatunk, hogy 1979 óta mintegy 700 ilyen jött létre az országban, de falusi formáira nem találunk utalást. Igaz, a két ország településszerkezete közt is van némi különbség.) Az igazi különbség azonban a pedagógiai célban található.

Természetesen az alapvető cél azonos: demokratikus állampolgári részvételre tanítani idejekorán a fiatalokat. Míg azonban Magyarországon mintha elsősorban a vezető személyiségek kiválasztódását és „tehetséggondozását” célozná e politikai szerepjáték, a franciaíknál inkább talán a természet adta egoizmusállapotában leledző gyermeki személyiségnek a közösségbe, a „játékszabályok” szerint működő társadalomba illesztése a „nevelési cél”.

Érdekes módon az a benyomás kél az emberben, hogy Franciaországban — akkor is, ha a gyerektanácstagok évente legalább kétszer együtt üléseznek felnőtt „kollegáikkal-polgártársaikkal” a városházak fényes dísztermében — mintha az egész mégis sokkal „iskolásabb” dolog lenne, mint nálunk, lelkes követőknél, „tanítványoknál”. (Dehát nem ők vették tőlünk az ötletet, hanem fordítva történt, s talán a társadalmuk is kiegyensúlyozottabb, demokráciájuk régebb óta működik, mint amiénk.)

De az is igaz, hogy a francia demokrácia azért működik (viszonylag) tartósan, mert polgárai közül mindig akadnak szép számmal olyanok, akik féltő szeretettel óvják minden veszedelemtől, s a veszedelmeknek még a fuvallatára is azonnal fölkapják a fejüket. (E metaforácskával azt szeretném tömören jelezni, hogy a francia politikai politológiai és szociálpszichológiai irodalom állandó „en garde” állásraigyekszik serkenteni – s valljuk meg, nem is ok nélkül – a „citoyen-t.) A települési gyerekönkormányzatok szakirodalmából – van ilyen, mégpedig bőséges – világosan kiderül, hogy a szóbanforgó nevelési intézmény is a demokrácia féltésének köszönheti létét. Kezdeményezői és első támogatói többféle veszedelmet is észleltek az 1970-es évek utóján. (Nem véletlenül hir-

dették meg ekkoriban a Nemzetközi Gyermekévet sem.) A gyerekkormányzatok létrehozásának nyilvánított céljai közé tartozott az állampolgári közöny és az ifjúsági bünyözés – általában az anómiás jelenségek, mint az antidemokratikus törekvések melegágyai – elleni küzdelem. Ekkoriban még érzékeny pontnak találtatott az elzásziak nemzeti identitása is. Így aztán végképp nem véletlen, hogy éppen Strasbourg környékén jöttek létre a részvételi demokráciára nevelést célzó első gyerekkormányzatok.

A schiltigheimi csirából aztán az ország más tájain az idők során mindenütt a helyi igényeknek megfelelő célú és formájú szervezetek sarjadtak ki. Az a vonásuk a sokféleségben is jellemzőnek látszik, hogy (a magyarországi változattal ellentétben) általában nem választanak gyerekpolgármestert. A képviselőtestület létszáma és szakmai felosztása többnyire megegyezik a felnőtt testület létszámával és szakbizottsági beosztásával. A gyerekszakbizottságok (közlekedési, tervezési, környezetvédelmi, kulturális és így tovább) munkáját felnőtt tanácsadók fogják össze, s a gyerektestületnek is a felnőtt polgármester a "feje". Így tehát a gyerekkormányzatok működésében annyi az általános vonás, amennyi általában a francia városi tanácsokban.

Természetesen több konkrét példa ismeretében pontosabban körül lehetne írni ezt a pedagógiai modellt: ám talán nem is lenne jó, ha valamiféle receptet próbálnánk összeállítani. Gondoljuk meg, hogy óshazájában sem valamiféle „totálisintézmény” (amilyenekhez mi szokva vagyunk), csupán egy néhány főnyi szakembergárdával – és némi költségvetési támogatással – működő módszertani műhely igyekszik biztosítani a jelenleg 700 településre kiterjedő mozgalom (!) körében az információáramlást. Igaz, kezdetben több miniszter is ajánlotta a polgármesterek figyelmébe ezt a fontosnak ítélt kezdeményezést, ám azóta miniszterek jöttek, kormányok mentek, s a gyerekkormányzat túlélte a politikai változásokat. Mondhatni, polgárjogot nyert a francia társadalomban, mert az állampolgárokat közvetlen közlekedésről érintő gondokra kínál egyfajta családias – bukójú” megoldási kísérletet.

TRENCSENYI IMRE

Könyvek az emberi viselkedésről

Fehér borító, szép Matisse-rajzzal. Én inkább azt a címet adom a könyvnek, hogy pszichoanalitikusok a diványon, mert így pontosabb és érdekesebb is. Füredi János az előszóban megkérdezi társaitól, nem értelmezik-e szűken a páciens gondolatait, nem hanyagolják-e el a kulturális környezetet a beteg körül. A lélek gyógyítója meri-e vállalni a kulturális háttér megértését és felhasználását. Shakespeare-től lehet pszichiátriát tanulni! O'Neil, Williams, Sartre pedig a pszichiátriától tanult. Az Orvostovábbképző Egyetemen tanfolyamokat szerveztek a pszichoterápia és kultúra tárgykörében. Ezen előadások egy részét tartalmazza a könyv.

Pszichoterápia és kultúra

Buda Béla szerint a pszichoterápiában máig sok az ösztönösség. A kelet-európai országokban alacsony a pszichoterápiás kultúráltság. De a magasfokú műveltség is lehet akadály az analízisben. És nehéz körülmények között élő népekben is lehet magasnak mondható kultúra. Ez megnyugtató!

Molnár Péter azt mondja: a humánológia az emberi magatartás biológiai aspektusait vizsgáló új tudományág. Ismerjük fel, halljuk meg az üzenetet; idegrendszerünk nem olyan világhoz szokott, amilyen a mai! Emocionalitásunk három szinten szerveződik, az